

Danosti a „možnosti“ / Možnosti a „danosti“

Situovanost jedince je „dána“ vždy v určitém časovém rozsahu (limitu, tj. jako *kairos*) jednak 1) tím, co v důsledku „setrvačností“ přetrvává z minulosti jako zbytky (relikty) toho, co se dělo (stalo) dříve; zde mluvíme o „danostech“ v užším smyslu resp. o „danostech“, které lze z vnějšku zjistit a konstatovat; za zvláštní součást tohoto druhu daností lze považovat i konstituenty „těla“ (tělesné stránky, tělesnosti) jedince a jejich momentální disponovanost, ale je třeba si stále uvědomovat jejich nepřerušitelnou vazbu na „niternost“, kterou se odlišují od „daností“ vsutku vnějších. 2) Situovanost jedince je dále „dána“ oboustrannými aktivními vztahy (vzájemnými intervencemi) jednak jeho k jiným „jedincům“ v blízkosti, jakož i takovými vztahy jiných jedinců k němu. Novým aspektem je tu právě to, že nejde jenom o „relikty“ minulosti, nýbrž také o „perspektivy“ do budoucnosti. Už tím se ukazuje, že tzv. „danosti“, omezené na to, co přetrvává z minulosti, jsou pouhými „abstrakcemi“, tj. redukcemi toho, co je v dané situaci opravdu tím „skutečným“. Nebo jinak řečeno: skutečnost nikdy nemůže a nesmí být redukována na setrvačnosti, protože je vždy nerozlučně spjata se „skutky“, s děláním, s aktivitou nejrůznějších subjektů, a to nejen s minulou aktivitou, ale také a dokonce zejména s tou, ke které právě dochází anebo která se už už připravuje k tomu, aby byla uskutečněna. (A vlastně nejen s tou časově nejbližší, ale i tou vzdálenější, prostě s perspektivami do více nebo méně vzdálené budoucnosti; nenechme se tu svést k běžnému, ale mylnému považování takových perspektiv za něco „objektivně“ daného, protože většinou zhruba odhadnutelného.) Co to znamená? Skutečnost (tj. všechno skutečné, tj. konkrétní) není nikdy pouhou „daností“, ale buď se sama některými směry „otvírá“ vůči své vlastní ne-danosti, anebo je jinými skutečnostmi (rovněž konkrétními) zapojována, zatahována, eventuelně přizvána k účasti či podílu nejenom na svých vlastních, ale také na jiných (původně „cizích“, ale pak eventuelně osvojovaných) ne-danostech. Tato „otevřenost“ každé konkrétní skutečnosti vůči tomu, co není „dáno“, ale k čemu eventuelně může dojít, bývá označována jako tzv. možnost (spíše jako možnosti). Velkým problémem pojmu (a pojetí) „možnosti“ a „možného“ je tzv. objektivace, tj. uchopení „možnosti“ jako něčeho „daného“, „reálného“ (nebo „nedaného“, „nereálného“, ale zase objektivně, tedy „vyloučeného“, tzv. „nemožného“).

(Písek, 120316-1.)